

УДК 811/134/2'286

EL SISTEMA CONSONÁNTICO EN COMPARACIÓN: ESPAÑOL Y UCRANIANO

N. M. Korbozerova

ninakor2003@ukr.net

Doctora en Letras, Profesora Titular, Jefe de la cátedra de filología hispánica e italiana del Instituto de la Filología de la Universidad de Kyiv Tarás Shevchenko (Ministerio de Educación y Ciencia de Ucrania) 01601, Kyiv (Ucrania), ave. Tarás Shevchenko, 14

El artículo está dedicado a la comparación contrastiva de los fonemas de las lenguas española y ucraniana a nivel sincrónico. Se aprovecha el método de inventario según el cual se establecen los criterios de los fonemas, sus peculiaridades afines y alomórficas, lo que posibilita aprender más fácilmente la lengua española por los ucranianos. Se clasifican las consonantes de ambas lenguas por el órgano de articulación, por el modo de formación, por el punto de articulación, duración, grado de palatalización, por la forma de la lengua, por el tono y la aspiración. Esto ayuda a pronosticar la interferencia fonética y prevenir los errores estables en la comunicación.

Palabras clave: fonemas consonánticos, articulación, clasificación, exigencias.

КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРИГОЛОСНИХ ФОНЕМ (на матеріалі іспанської та української мов)

Н. М. Корбозерова

ninakor2003@ukr.net

Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри іспано-італійської філології Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Міністерство освіти і науки України) 01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

У статті досліджено систему приголосних звуків іспанської та української мов у синхронному аспекті. Застосовано інвентаризаційний метод, згідно якого, незалежно від ступеня генетичної спорідненості досліджуваних мов, можна встановити таксономічні ознаки фонем, їхні схожі диференційні характеристики. Метод зіставлення приголосних фонем в іспанській та українській мовах застосовується у цій статті з метою поглиблення знань, вмінь та навичок при оволодінні іспанською мовою на тлі української. Крім цього, застосування зазначеного методу дозволив виявити особливості взаємодії фонологічних систем обох мов у процесі вивчення українськими

(Problems of comparative-historical linguistics and linguistic typology)

Contrastive analysis of consonant phonemes (based on Spanish and Ukrainian languages) (in Spanish)

[El sistema consonántico en comparación: español y ucraniano]

© Korbozerova N. M. [Korbozerova N. M.] ninakor2003@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

студентами іноземної (іспанської). Створено класифікаційну матрицю приголосних фонем обох мов за такими основними ознаками, як спосіб артикуляції, участь і конфігурація артикуляційних органів, тривалість звука, його аспірація, ступінь палаталізації. Такий підхід у вивченні безперечно допомагає у прогнозуванні фонетичної інтерференції цих мов у процесі систематизації оптимальних засобів оволодіння іспанською мовою, що дозволяє швидко і якісно усунути небажані помилки у мовленнєвій комунікації.

Ключові слова: приголосні фонем, артикуляція, класифікація, вимоги.

КОНТРАСТИВНЫЙ АНАЛИЗ СОГЛАСНЫХ ФОНЕМ
(на материале испанского и украинского языков)

Корбозёрова Н. М. (г. Киев, Украина)

ninakor2003@ukr.net

Доктор филологических наук, профессор, заведующая кафедрой испано-итальянской филологии Института филологии

Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

(Министерство образования и науки Украины)

01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

В статье исследована система согласных звуков испанского и украинского языков на синхронном срезе. Использован инвентаризационный метод, в соответствии с которым, независимо от степени генетического родства исследованных языков, выявилось возможным установить таксономические характеристики фонем, их сходство и дифференциальные критерии. Метод сопоставления согласных фонем в испанском и украинском языках используется в данной статье с целью углубления знаний, умений и навыков при овладении испанским языком на фоне украинского. Кроме того, использование указанного метода позволило выявить особенности взаимодействия фонологических систем обоих языков в процессе изучения украинскими студентами иностранного языка (испанского). Создана классификационная матрица согласных фонем сопоставляемых языков в соответствие с такими основными признаками, как способ артикуляции, участие и конфигурация артикуляционных органов, долгота звука, его аспирация, степень палатализации. Данный подход в изучении помогает в прогнозировании фонетической интерференции языков в процессе систематизации оптимальных способов овладения испанским языком, что позволяет быстро и качественно избежать нежелательные ошибки в речевой коммуникации.

Ключевые слова: согласные фонемы, артикуляция, классификация, требования.

© Корбозерова Н. М. [Корбозерова Н. Н.] ninakor2003@ukr.net

Контрастивний аналіз приголосних фонем (на матеріалі іспанської та української мов) (Іспанською)

[Контрастивный анализ согласных фонем (на материале испанского и украинского языков) (На исп. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

CONTRASTIVE ANALYSIS OF CONSONANT PHONEMES (BASED ON SPANISH AND UKRAINIAN LANGUAGES)

N. M. Korbozerova (Kyiv, Ukraine)

ninakor2003@ukr.net

DSc (Philology), Professor, head of Spanish and Italian Philology Department,
 Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article deals with the synchronic approach to the system of consonants in Spanish and Ukrainian languages. The inventory approach is applied. According to this method, it is possible to make the taxonomic description of phonemes regardless of degree of genetic relationships between languages. The article includes the comparative method used on the description of Spanish and Ukrainian consonant phonemes in order to deepen knowledges, abilities and skills in process of learning foreign language (Spanish). Besides, the application of the marked method has allowed us to reveal features of interaction between the phonological systems of both languages in the process of learning Spanish by Ukrainian-speaking students. The classification matrix of consonant phonemes in Spanish and Ukrainian is generated. It is based on such features as a manner of articulation, participation and configuration of the articulators (speech organs), sound duration, aspiration, degree of palatalization. This approach to the study definitely helps to predict the phonetic interlingual interference in the process of systematization of the best ways to learn Spanish, and to overcome the unwanted mistakes in speech communication quickly and efficiently.

Keywords: consonant phonemes, articulation, classification, requirements.

Introducción

La práctica lingüística de los últimos 20 años muestra que una condición necesaria para el exitoso estudio de las lenguas extranjeras es la de enseñar la lengua extranjera con apoyo de la lengua natal. En este caso debemos tener en cuenta no solo los rasgos diferenciales y semejantes en la pronunciación de algunos sonidos, sino también las particularidades de la base de articulación, toda la estructura de los órganos del habla, todo el sistema de los movimientos de articulación, típico para la lengua dada en general durante la pronunciación de los sonidos.

El aprovechamiento del análisis contrastivo de los sonidos consonánticos del español y ucraniano adquiere una gran significación en el proceso de la enseñanza. Su importancia se relaciona con el próstico y prevención de errores estables que

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

surgen en el resultado de la interferencia de la lengua nacional sobre la lengua que se estudia.

Formulación del problema

Hay ciertas dificultades en determinar el mínimo consonántico del español. Para los hablantes del ucraniano el mínimo lo deben integrar las consonantes fricativas la vibrante [ʀ], las palatales [ɲ, ʎ], la velar [x].

Son de mucha importancia los alófonos y la variación alofónica que se acompaña por la asimilación de las consonantes típicamente españolas. Las consonantes palatales del ucraniano producen un efecto interferencial sobre el habla española de los estudiantes ucranianos y es causa de errores estables.

Los esfuerzos de los estudiantes del grupo nacional ucraniano en dominar los sonidos alveolares españoles [l] son insignificantes, por revelar estos mucha semejanza con los sonidos [л, л] ucranianos.

En el sistema consonántico tienen lugar en el español y el ucraniano contraposiciones fonológicas por el modo de formación, por los órganos de articulación, por el punto de articulación, duración, grado de palatalización, por la forma de la lengua, por el tono y la aspiración. Nos basamos en las investigaciones fonológicas de las lenguas española y ucraniana [1; 2].

Resultados

Los rasgos fonéticos distintivos de las consonantes en las lenguas comparadas son: el órgano de articulación, la participación de las cuerdas vocales y en el ucraniano, también, el grado de palatalización y duración. El tono, el punto de articulación, la forma de la lengua y la forma de la abertura no tienen distinción fonemática en ninguna de las dos lenguas, aunque son muy importantes en las relaciones acústicas y de articulación.

Por su modo de articulación los fonemas consonánticos españoles se clasifican en: oclusivos: [p], [b], [m], [t], [d], [n], [k], [g]; fricativos: [f], [θ], [s], [l], [ʎ], [ɲ], [x], [w]; vibrantes: [r], [ʀ]; oclusivo-fricativos: [ç], [y].

En el ucraniano también existe esta clasificación: oclusivos: [б], [п], [д], [т], [г], [к], [м], [н], [л], [д'], [т'], [н'], [л']; fricativos: [в], [ф], [з], [с], [ж], [ш], [й], [г], [х], [з'], [с']; vibrantes: [р], [р']; oclusivo-fricativos: [ж], [ч], [з], [ц], [з'], [ц'].

Según el órgano activo de articulación, los fonemas consonantes españoles se clasifican en: labiales: [p], [b], [m], [f], [w]; apicales: [t], [d], [θ], [n], [l], [r], [ʀ]; predorsales: [s], [ç]; dorsales: [ɲ], [ʎ], [y]; postdorsales: [k], [g], [x].

© Корбозерова Н. М. [Корбозерова Н. Н.] ninakor2003@ukr.net

Контрастивний аналіз приголосних фонем (на матеріалі іспанської та української мов) (Іспанською)
[Контрастивный анализ согласных фонем (на материале испанского и украинского языков) (На исп. яз.)]
 (Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LNHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

El sistema consonántico del español

Modo de articulación		Organo activo de articulación									
		labiales		apicales			predor-sales		dorsa-les	postdor-sales	
		<i>bilabiales</i>	<i>labiodentales</i>	<i>dentales</i>	<i>interdentales</i>	<i>alveolares</i>	<i>alveolares</i>	<i>palatales</i>	<i>palatales</i>	<i>velares</i>	<i>uvulares</i>
oclusivos	<i>sonoros</i>	m b		d		n				g	
	<i>sordos</i>	p		t						k	
fricativos	<i>sonoros</i>		w			l			ʎ ɲ		
	<i>sordos</i>		f		θ		s				x
vibrantes	<i>sonoros</i>					r ʀ					
	<i>sordos</i>										
oclusivo-fricativos	<i>sonoros</i>							ç	y		
	<i>sordos</i>										

La misma clasificación existe también en el ucraniano: labiales: [б], [п], [в], [ф], [м]; apicales: [д], [т], [з], [ц], [ж], [ш], [ж], [ч], [з], [ц], [н], [л], [р], [д'], [т'], [з'], [ц'], [з'], [ц'], [н'], [л'], [р']; predorsales: [й]; dorsales: [г], [к], [х]; postdorsales: [г].

(Problems of comparative-historical linguistics and linguistic typology)

Contrastive analysis of consonant phonemes (based on Spanish and Ukrainian languages) (in Spanish)

[El sistema consonántico en comparación: español y ucraniano]

© Korbozerova N. M. [Korbozerova N. M.] ninakor2003@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

Según la duración, los fonemas consonantes son largos y cortos solo en la lengua ucraniana: [н] – [н:] (картина – картинна).

El sistema consonántico del ucraniano

Modo de articulación		Organo activo de articulación							
		labiales		apicales			predor-sales	dorsa-les	postdor-sales
		<i>bilabiales</i>	<i>labiodentales</i>	<i>dentales</i>	<i>palatales</i>	<i>coronales</i>	<i>palatales</i>	<i>velares</i>	<i>uvulares</i>
oclusi- vos	<i>sonoros</i>	б м		д н д' н'	л л'			г	
	<i>sordos</i>	п		т т'				к	
fricati- vos	<i>sonoros</i>		в	з з'	ж				г
	<i>sordos</i>		ф	с с'	ш		й		
vibran- tes	<i>sonoros</i>				р р'				
	<i>sordos</i>								
oclusivo- fricativos	<i>sonoros</i>				ж	з з'			
	<i>sordos</i>					ц ц'			

Por el grado de la palatalización existen las siguientes contraposiciones: palatales y no palatales (alomórficamente en el ucraniano). Son palatales nueve sonidos apicales ucranianos: [д'], [т'], [з'], [с'], [ж'], [ц'], [н'], [л'], [р'].

Según la tensión de las cuerdas vocales las lenguas comparadas tienen sonidos sonoros y sordos.

Por el punto de articulación, los fonemas consonantes del español se clasifican en: bilabiales: [p], [b], [m]; alveolares: [s], [n], [l], [r], [ř]; labiodentales: [f], [w]; palatales: [ç], [ñ], [j], [y]; dentales: [t], [d]; velares: [k], [g]; interdental: [θ].

En el ucraniano la clasificación por el punto de articulación se diferencia un poco: bilabiales: [б], [п], [м]; palatales: [л], [ж], [ш], [р], [ж], [ч], [л'], [р']; labiodentales: [в], [ф]; coronales: [ц], [з], [ц'], [з']; dentales: [д], [т], [з], [с], [н], [д'], [т'], [з'], [с'], [н']; velares: [г], [к], [х]; uvulares: [г].

© Корбозерова Н. М. [Корбозерова Н. Н.] ninakor2003@ukr.net

Контрастивний аналіз приголосних фонем (на матеріалі іспанської та української мов) (Іспанською)

[Контрастивный анализ согласных фонем (на материале испанского и украинского языков) (На исп. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

En el ucraniano no existen fonemas interdentes.

La articulación de las consonantes del ucraniano se diferencia mucho de la articulación de las consonantes españolas. Examinemos la pronunciación de las consonantes [t], [d], [n], [s].

Los fonemas [t] y [d] en el español son dentales. El dental oclusivo sordo [t] coincide por su punto y modo de articulación con el correspondiente sonido ucraniano, aunque la oclusión de éste es algo más fuerte que en la pronunciación española. Articulación: la punta de la lengua, órgano activo, toca la cara interior de los incisivos superiores, la abertura de las mandíbulas es muy estrecha, la lengua cierra enteramente la salida del aire que debe abrirse paso con cierta fuerza. Las cuerdas vocales permanecen inactivas, por ejemplo: *tarde, tinta, toro; також, мітка, матір, могутий*. En el español a final de sílaba suele pronunciarse, en lugar de este sonido sordo [t], el sonido fricativo sonoro [ɖ]: *atlas, atletismo, rítmico* (a[ɖ]las, a[ɖ]letismo, ri[ɖ]mico).

La [d] española y la [д] ucraniana se pronuncian con la misma disposición de los órganos articulatorios que el sonido [t], aunque la oclusión es menos fuerte y las cuerdas vocales vibran ligeramente al paso de la corriente expiratoria.

El fonema alveolar [n] es sonoro, oclusivo, nasal. La punta de la lengua toca ampliamente los alvéolos superiores, el velo del paladar desciende, abriendo paso a la corriente del aire que sale de la laringe y pasa en su mayor parte, por la cavidad nasal, formándose en ésta una doble resonancia de los sonidos nasales. Las cuerdas vocales vibran al paso de la corriente espiratoria, dando a este sonido el matiz sonoro que lo caracteriza.

En contraposición al sonido ucraniano correspondiente, el español jamás se palataliza, conservando el matiz ante los sonidos vocales palatales: *nido, nieto, donoso*. Ante los sonidos consonantes velares [k], [g] el fonema [n] cambia el punto de articulación, debido a la asimilación de este sonido por los arriba indicados. En la articulación de esta variante el postdorso de la lengua toca el velo del paladar, convirtiéndose en sonido velar [ŋ]: *nunca, banquete, mango, monja*.

El fonema [s] no coincide con el sonido ucraniano [c] por su punto de articulación. En el español es un sonido alveolar, sordo, fricativo: *suele, caso, raso, asunto*. El sonido ucraniano [c] es apical, sordo, fricativo: *світанок, сім'я, сучасний*.

La variante española sonorizada de este fonema [z] aparece por asimilación delante de los sonidos [b], [d], [g], [m]: *desdén, rasgo*. La pronunciación, en este caso, se acerca a la pronunciación del sonido ucraniano [з] en las palabras: *зараз, знахідка*.

El análisis comparativo de los sistemas consonánticos muestra que la pronunciación de los sonidos españoles se diferencia de la pronunciación ucraniana. La atención especial hay que prestar al estudio de las consonantes españolas [θ], [s], [ř], [ʎ], [ɲ] cuyos equivalentes no existen en la lengua ucraniana.

(Problems of comparative-historical linguistics and linguistic typology)

Contrastive analysis of consonant phonemes (based on Spanish and Ukrainian languages) (in Spanish)

[El sistema consonántico en comparación: español y ucraniano]

© Korbozerova N. M. [Korbozerova N. M.] ninakor2003@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

Conclusiones

Sobre la base de la investigación hecha y también de los datos de otras fuentes podemos llegar a la conclusión de que la base de articulación española a diferencia del ucraniano, tiene unas particularidades. La tensión muscular de los órganos de articulación es distinta al pronunciar los sonidos vocálicos y consonánticos. Cuando pronunciamos un sonido vocálico, la tensión muscular está esparcida por todo el aparato de articulación, en tanto que, al pronunciar una consonante, la tensión muscular se concentra en el punto de formación de obstáculo. La fuerza de la corriente expiratoria es mucho mayor al pronunciar un sonido consonántico, especialmente cuando emitimos un sonido consonántico sordo. En la lengua ucraniana, la articulación de los sonidos se caracteriza por poca tensión muscular, los labios se mueven mucho durante la pronunciación de las vocales y, particularmente, de las consonantes, además, las vocales se labializan mucho. La base de articulación de la lengua ucraniana tiene poca tensión muscular de la lengua cuando se pronuncian las vocales. En el español los sonidos vocálicos se pronuncian con firme tensión muscular de los labios. La base de articulación de las lenguas española y ucraniana se caracteriza por poca tensión muscular durante la pronunciación de los sonidos finales sordos. En la pronunciación de los sonidos bilabiales ambos labios son órganos activos. En el español el labio inferior es más activo que en el ucraniano. En el ucraniano no existen consonantes interdentesales y por eso los estudiantes ucranianos encuentran dificultades en la pronunciación del sonido [θ]. El órgano activo es la punta de la lengua y el pasivo, el borde de los dientes superiores. La lengua se asoma un poco entre los dientes. El fonema [s] no coincide con el sonido ucraniano por su punto de articulación. En el español es un sonido alveolar, sordo, fricativo, en el ucraniano es apical, sordo, fricativo. La base de articulación española se caracteriza por la existencia de un sonido de transición en la articulación de las vocales (en diptongos o triptongos). En la lengua ucraniana el cambio en la articulación de las vocales se realiza en los límites de dos sílabas con la existencia de la unión silábica entre las vocales. Este obstáculo provoca dificultades en los estudiantes ucranianos durante el estudio de los diptongos o triptongos españoles. El error típico es la pronunciación del segundo elemento del diptongo clara y enérgicamente.

Bibliografía

1. *Корунець І. В.* Порівняльна типологія англійської та української мов / Ілько Вакулович Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2003. – 464 с.
2. *Quilis A.* Tratado de Fonología y Fonética española / A. Quilis. – Madrid : Gredos, 1999. – 233 p.

Reference

1. Korunec' I. V. Porivnjal'na typologija anglijs'koi' ta ukrai'ns'koi' mov. Vinnycjam Nova Knyga, 2003. 464 s.
2. Quilis A. *Tratado de Fonología y Fonética española*. Madrid, Gredos, 1999. 233 p.

© Корбозерова Н. М. [Корбозерова Н. Н.] ninakor2003@ukr.net

Контрастивний аналіз приголосних фонем (на матеріалі іспанської та української мов) (Іспанською)
[Контрастивный анализ согласных фонем (на материале испанского и украинского языков) (На исп. яз.)]
 (Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])